

“ ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ :

İtirazın konusu 4721 sayılı TMK'nun 300/1. maddesindeki “Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer” ibaresinin Anayasa'nın 2., 5.,10., 13., 17., 36. maddelerine aykırılığı iddiasıyla iptali istemidir.

Mahkememizde yargılaması yürütülen 2016/229 esas sayılı dava dosyasında; davacı vekili davacının davalı ile uzun süren bir birliktelik yaşadıklarını, küçük ...'nın dünyaya geldiğini, davalının müvekkilini bu çocuğun kendisinden olduğuna inandığını, ikna ettiğini, müvekkili ile davalı ... arasında karı koca ilişkisi gibi bir birliktelik olduğu için, müvekkilinin çocuğu tanıdığını, ancak daha sonra davalı ... başka erkeklerle de ilişkisi olduğunu öğrendiğini, daha sonra da küçük ... kendi çocuğu olmadığına dair bir metne rastladığını, bunu davalı ile konuştuğunu, onun da samimi bir şekilde çocuğun kendisinden olmadığını itiraf ettiğini, müvekkilinin bu gerçeği kendisine vekalet verdiği gün öğrendiğini ve birkaç gün içinde dava açtıklarını, bu maddenin Medeni Kanundaki 291 ve 289. madde ile benzer olduğunu, bu maddelerdeki “Herhalde doğumdan başlayarak beş yıl...” ibaresinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini, bu maddedeki ibarenin de iptal edilmesi amacıyla Anayasa Mahkemesine götürülmesini talep etmiştir.

Anayasa'nın 152. maddesi ile Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanununun 28. maddesine göre mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı olduğunu görür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurma yetkilerinin olduğu belirtilmektedir. Bu kurallar gereğince bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için o mahkemede yargılaması devam eden ve usulünce açılmış, mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması iptali istenen hükmünde bu dava da doğrudan uygulanacak hüküm olması gerekmektedir.

Mahkememizde açılan 2016/229 esas sayılı dava dosyasının derdest olduğu, yargılamasının devam ettiği, TMK'nun 300/1 maddesi bu davada doğrudan uygulanan ve bu davanın sonucunu etkileyen bir hüküm olması nedeniyle hükmün iptali amacıyla Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesine karar verilmiştir.

HUKUKSAL OLAY:

TMK'nun 297/1. maddesinde düzenlenen tanımanın iptali davasının tanıyanın yanıltma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini isteyebileceği, 300/1 maddesinde de tanıyanın dava hakkının iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşeceğini belirtmiştir.

Soybağı hem kamu düzenini ve hem de hısımlık hukukunu doğrudan ilgilendirmektedir. Soybağı ilişkisi aile hukukunun en önemli konularından birisidir. Çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimi üzerinde doğrudan etkisi olan bir husustur.

Esas Sayısı : 2019/67

Karar Sayısı : 2019/49

Soybağının kurulması, tespiti ve reddi gibi hususlar yenilik doğurucu haklardandır. Soybağında istikrarı sağlamak ve çocuğun çıkarlarını güvence altına almak sağlıklı aile yapısı oluşturmak ve sağlıklı toplum oluşturmak için çok önemli hususlardandır.

Soybağı çocuk ile anne ve baba arasındaki bağlantıyı ifade ettiği gibi çocuğun ecdadı, üst soyu arasındaki biyolojik ve doğal bağlantıyı da ifade eder.

4721 sayılı TMK'na göre anne ile çocuk arasındaki soybağı doğumla kurulur. Baba ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisi ile anne ile evlilik, tanıma veya hakim hükmü ile kurulacağını düzenlemiştir. Açılan davada çocuğu tanımanın iptali suretiyle soybağının hakim hükmüyle reddi talep edilmiştir.

ANAYASA'YA AYKIRILIĞI İDDİA EDİLEN KANUN MADDESİ:

Madde 300- Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki süreler geçtiği halde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.”

Davacı hakkında uygulanacak olan TMK'nun 300. maddenin ilk fıkrasında düzenlenen “Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer. “şeklinde düzenlenen kanun maddesindeki ibarenin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıdır.

İLGİLİ ANAYASA MADDELERİ VE AYKIRILIK GEREKÇESİ :

Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen; Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. demek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Anayasasının 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olduğu insan haklarına dayandığı, hak ve özgürlüklerin güçlendirerek koruma altına aldığı, idarenin her türlü eylem ve işlemini hukuka uygun olması gerektiği Anayasa'ya aykırı olan tutum ve davranışlardan kaçındığı hukuku tüm devlet organlarına egemen kıldığı, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı saydığı, yargı denetiminin açık olduğu bir devlettir. Bu nitelikleri nedeniyle Anayasa'ya aykırı olan bir hükmün davada uygulanamayacağı bir gerçektir.

Anayasa'nın 5. maddesinde; Devletin temel amaçları ve görevleri düzenlenmiştir. Bu temel amaç ve görevlerden kişilerin refah ve huzuru ile hak ve hürriyetlerinin güvence altına almak, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, maddi ve manevi varlığını geliştirip güçlendirmesi için gerekli koşulları hazırlamak ve bunun için çalışmak görevi verilmiştir. Bu madde gereğince soybağının doğru tespit edilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi ile doğrudan ilgilidir. Kişinin soybağını tespitine yönelik sınırlandırma getirmek, bir çocuğun babası olmayan kişiye hukuken baba diye bağlanması, ya da bir kişinin kendi

Esas Sayısı : 2019/67

Karar Sayısı : 2019/49

çocuğu olmayan bir kişiye baba olarak bağlanması bu maddenin özü ve sözü ile bağdaşmamaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde; herkesin ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu hususu düzenlenmiştir. Daha önce Anayasa Mahkemesi'ne iptal başvurusu ile TMK'nun 289. maddesi ile ilgili olarak yapılan başvuruyu, Anayasa Mahkemesi baba yönünden doğumdan itibaren işleyecek 5 yıllık süreyi iptal etmiştir. Ekonomik ve sosyal açıdan daha güçlü durumda olan baba için Anayasa Mahkemesi'nin iptal ettiği yasa maddesi ile TMK'nun 300. maddesindeki ibare arasında doğrudan ilişki olması nedeniyle bu ibarenin iptal edilmemesi durumunda çocuk için soybağının tespiti açısından bu maddenin lafzına ve yorumuna aykırı bir durum olacaktır.

Anayasa'nın 13. maddesinde; temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamanın da Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmayacağı şeklinde sınırlamanın olabileceğini hükme bağlamıştır. Kişinin soybağını bilmesi en temel haklarından birisidir. Kişinin nüfusuna çocuğu olmayan birisinin tescil edilmiş olması kişinin daha sonra bunu öğrenmesi durumunda iptalini belli bir süre ile sınırlandırmak Anayasa'nın temel ilkelerine ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun değildir. Bu nedenle TMK'nun 300/1. maddesindeki ibarenin bu maddeden çıkarılması gerekmektedir.

Anayasa'nın 17. maddesinde; herkesin maddi ve manevi varlığını koruma, geliştirme hakkına sahip olduğu, bunu engellemenin Anayasa'nın temel ilkeleri ile demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı açıkça ortadadır.

Anayasa'nın 36. maddesinde; hak arama hürriyeti düzenlenmiş, herkesin yargı mercileri önünde davacı ve davalı sıfatıyla hak arama hürriyetine sahip olduğunu düzenlemiştir. Hiç kimsenin hak arama hürriyeti engellenemeyeceği bir Anayasa kuralı haline getirmiştir. Hak arama hürriyetinin belli bir süreyle kısıtlamanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen Adil Yargılanma Hakkına aykırı olacağı yadsınamaz bir gerçektir.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

07/11/1982 tarihinde halk oyuna sunulmuş 1982 anayasasının 152. Maddesinin ilk fıkrası gereğince davacı vekilinin mahkememize 19 Ocak 2018 tarihinde yapmış olduğu Anayasaya aykırılık iddiası yukarıda açıklandığı üzere mahkememizce de ciddi görüldüğünden TMK.300 maddesinin ilk fıkrası olan "Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tanıyanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer." ibaresinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmesi talep olunur."